

ବୀণା ।

ତ୍ରୀତନ୍ତ୍ରିକା ଟବ୍ବ ବାୟ ଚୌଧୁରୀ
ଅନୀତ ଆକ ପ୍ରକାଶିତ ।

ଅଥୟ ତାଉବନ ।

ସେଟ ॥୦ ଆଠ ଆନା ।

কৃতজ্ঞতা প্রকাশ ।

মোৰ পৰম বন্ধু চিত্ৰকৰ কবি শ্ৰীযুত ইন্দ্ৰেশ্বৰ
বৰঠাকুৰ ডাঙৰীয়াই হাতে লেখা অবস্থাতে এইখান
কিতাপৰ ভুল ভ্ৰান্তি চাই দিয়াত, তেওঁৰ ওচৰত
মই সদায় কৃতজ্ঞ থাকিলোঁ ।

শ্ৰীযুত কেশবচন্দ্ৰ বৰদলৈ ডাঙৰীয়াই এই
কিতাপ ছাপোৱা খৰচ বহন কৰাত তেওঁৰ ওচৰতো
কৃতজ্ঞ থাকিলোঁ ।

শ্ৰীঅম্বিকা চৰণ ৰায় চৌধুৰী

পাতনি ।

—•—

চাৰিওফালৰ পৰা চেপি ধৰা এই বৰ ডাঙৰ জগত খানৰ খুন্দা
ধাই, মোৰ অন্তৰ ফালি ভাব সাগৰৰ যি দুই চাৰি জোলোকা জৰি
পৰিছে, তাৰ বাজে আন একো ইয়াত ঠাই পোৱা নাই ।

২৫ ভাদ্ৰ ১৩২৩ সন
ডিব্ৰুগড় ।

} শ্ৰীঅম্বিকা চৰণ ৰায় চৌধুৰী

মোব বীণা ।

মোব চেনেহী সাদবী বীণা,

আজি সারদা সূৰ্য্যদি দিনা,

তোব অন্ধ আত্মব দৃষ্টি

খুলি ঢাল আছিল

ত্রিভুবন বাজি

সঙ্গীত সূৰ্য্য বৃষ্টি ।

সীতল শুদ্ধ সূৰ্য্যৰ সিঁদু সাতুৰি নাহৰি হুলাই তুলি,

মলিন বিশ্ব পথালি শবীৰ মোহিনী কপত উঠক কুলি ।

সৌৰা সুনীল-সিপাবে বহি

কতনো যাতনা সহি

মোব বিবহ-ব্যথিত প্রিয়া,

গান গাই গাই,

মোবে বাট চাই,

কৰিছে আকুল হিয়া ।

বা—বা—তই লৰা লৰি কবি মোৰো গান কিটি বুকত লই,

ছবি সূৰ্য্যে স'তে গলা-গলি কবি গা ঘাই বাগিনী একেটি হই

ক' যাই বাতৰি মোৰ,
আজি পৰিছে সকলো ওৰ ;

মোৰ সবস হিয়াৰ তলি,

বিবহৰ হা-ৱা,

খাই থান বাণ,

উঠিছে বেথাত জলি —

এই সময়ত আহি যদি তেওঁ সাদৰি আদৰি চুমাটি খায়,
জ্বালা কালা হোৱা হৃদয়ৰ মোৰ তেহে যদি আক যাতনা যায়

আহিব আহিব বুলি,

ৰাখিছোঁ দুৱাৰ খুলি,

মোৰ হিয়া-ভাঙা ৰাঙা বেণু,

বিবহত পৰি,

চাটিফুটি কৰি,

আছে বাই বেথা বেণু।

আহিলেই তাৰে বুকত সাবটি ৰাজিম মোহিনী দুখান গাল,
সেই ৰূপ চাই শত জনমৰ যাতনা খেদাই জিনিম কাল।

* * * * *

বীণা

কিয় ?

হেপাহৰ টানি বেথা,
নিদিয় কিয়নো দেখা ?

ক'চোন ক'চোন হেৰ প্ৰাণৰ সোণাই ?
ভাবি ভাবি ৰাতি দিন,
তো'ন্ত কিয় হ'ল লীন ?

কিহু মাৰ জাৰনত সুখ শাস্তি নাই ?
বশিৰ বাসনা এৰ
সুখ দুখ লা'ত কৰি

সমুলি কৰিব খুজোঁ হেপাহৰ ওৰ.
তথাপিহে কিয় তই
অন্তৰত বহি বহি

সবল শীতল প্ৰাণ পুৰি মাৰ মোৰ ?
কোকে মাতি মাতি মই
কিমান কাতৰ হই

কিবাকিবি হ'ল মোৰ আদৰ্শ গান +
কিয় নিবদয় তত,
কাষ চাপি আতি তই,
শীতল নকৰ মোৰ দগধ পৰাণ ?

୩୩୩

यदि

মই
 ঐশাণ ঢালি যদি পাব লাগে ভাল
 তোমাৰ মোহিনী ছবি,
 স্বদয় আকাশ পোহৰাই মোৰ
 তুলি দিয়া গ্ৰেম-বৰি !
 হাজাৰ কামৰ মাজেদি সবকি
 যদি হে আহিব খুজা,
 ঘাব পৰাণ-পাহিত কি লেখি ৰাখিছোঁ
 তাক আগে তুমি বুজা !
 নহলে নো তুমি আহিবা কেনেকৈ'
 পাবা মোৰ চিত মম ?
 "তুমি ম'উ পিয়া লুতুৰা ভোমোৰা
 মই তুপিতৰ ধন ।"

তেতিয়া

স্বাতীহে যেতিয়া মোৰ মেলা চুলি কোছা
 চুমা খাই কয় আহি
 কিবা এটি দূৰণিৰ কথা,
 তেতিয়া তুমিও মোৰ অন্তৰত বচা
 মনে মনে হাঁহি হাঁহি
 কাৰ ছবি বিবহত পঁধা ।
 কোমলা বিমল স্নিগ্ধ মাধবী লতাৰ
 ফাকোদি ভুমুকি মাৰি

বীণা ।

চাউ চাই মুখনি তোমাৰ,
ছালি পৰে ক্ষুদ্রৰ স্তম্ভ বোখাৰ
সিমান জাননী দক্ষ গাৰী.

উপচাউ জীৱনৰ পাৰ ।
জিল মল ফাৰা উত্তি নীল আকাশত
তুলি মিঠা হাঁকিব থলক
মুগ্ধ কৰে স্তম্ভ মহানীল,—
তুলি তাৰ প্ৰভা থিনি, জীৱণ জীৱনত,
দক্ষ বেথা দুসাহ তলক
আকৌ চিত্ৰ স্তম্ভ-শাস্ত্ৰীল ।

ময়েহ

আহোঁত সাঙতে তৰ কিয় কোণাকালে,
মুগ্ধ হোৱা নাই চাউ চাউ মোৰ ফালে ?
মোত হোৱা নাই তোৰ
তুপিন্দিৰ শেষ,
তাতেহে ভৰমি কৰ
বজ দৰ দেশ !

ময়েহে আচল তোৰ পিয়াহৰ পানী,
বুকত সাবটি ধৰ সঁচা বুলি মানি !

ময়ে।

ক'লা বাতিটোৰ মাগেদি সবকি
পৰে যাদ মোৰ সখিব হাঁহি,

তুলি আনি খেঁচি দিম হৃদয়ত
 কদাপিতো যেন কুণ্ডলে বাহি ।
 সুনীল আকাশ ফালি ছিৰি যদি
 পৰে পৃথিবীত সখিৰ গান,
 ম'য়ো বিবহৰ বীণ খনি লই
 লগতে বাজাম প্রেমৰ তান ।

চা'চো আহি ?

চেনেহী বাফসী ?
 তই বাঙা বাঙা কলিজাৰ বাঙা বাচা তেজ
 চাই যদি খুজিছ হাঁহিব,
 তোকে উপহাৰ দিম বুলি কাটিছোঁ কেনেকে
 চাচো' আহি ?—নালাগে মাতিব ।

এয়ে নেকি ?

তোৰ ভাব জু'য়ে মোৰ কোমল হৃদয়,
 চা'চো আহি পুৰিছে কিমান ?
 তোকে ভাবি ভাবি দেখোঁ কাটালোঁ জীৱন
 এ'য়ে নেকি তাৰ প্রতিদান ?

কিয় ?

তোমাৰ প্রেমৰ ফাৰণে কান্দি কান্দি মই
 কলিজা কৰিলোঁ কলা ;

বীণা ।

তুমি বুকৰ পাৰত শিল বান্ধি কিয়
ইমান নিদয় হলো ?

ভাবি চোৱাচোন ?
মোৰ প্ৰাণৰ মূৰত বিৰতৰ টেঁচা
কিমান চাপাবা আক ?
বেথাৰ ভৰত আজলি দেহি ঐ
ভাঙি নাযাব নে বাক !

তথাপিতো।

কোমল হৃদয় মোৰ
বিৰত জুইয়ে তোৰ,
পুৰি পুৰি কৰে যদি ছাই !
আমৰণ প্ৰেম লতা
ভাবি ভাবি তোৰে কথা,
বাঢ়ি যাব তোকে মাত্ৰ চাই ।

আছেঁ।

এদিন দুদিন নহয়
অনন্ত জীৱন এই
তোকে মাথো আছেঁ বাট চাই,
চা'চোন হয়নে নহয়

নিবস জীবন লভে

বহি আছে। কোন বেথা পাঠি ।

দিয়ে কই

মাতোতে মাতোতে ভাঙি ছিঙি গ'ল

প্রাণ ভরা মোর মঙ্গীতম সুর :—

তার বিবরু ছুটেয়ে অজলাটা পাঠি

জালা কালা কবি কাল ম'ল ম'ল ।

কিমান ভাবিলোঁ কিমান মিথ্যে নোঁ কিমান ক'ব'লোঁ ছল
একো ছলে তাক নোঁতাব'লোঁ দেখান ম'ল ম'ল ব'লি ছল ।
চখ'র আগত কে'ল'য়াবা মোল

মুচা মুচা ম'ল দ'ল ম'ল ম'ল

সি বুলি ভাবিয়ে লবালবিক

বায় হাত মেলি ম'ল ম'ল ম'ল

যিমানেনই মোর কাকুতি মিনতি অ'কল ম'ল ম'ল
বিজ্ঞপ'র ঠাঁতি দেয় ট'ম মোক কিমান হ'ল ম'ল প'ল ।
সেই হাঁহি মিনি ম'ল ম'ল ম'ল

বুজাব মোরাবৌ কানোন'ত মই :—

“ কানি কানি প্রাণ জ'ল-কালো ম'ল

তেহে পাবি মোক ” দিয়ে মেন কই ।

দে ?

সুখাব খজিকু তই ম'ল মোর

জুজলা ম'ল আ'ল

তোৰ মোহিনী মৃগত বাঙা প্ৰেম সানি
 ঠাহি হাঁহি সোমাবিহি ।
 তেহে প্ৰেমালোক ভৰ থাকা তোৰ
 মৃগৰ পোহৰ পৰি,
 তেনেয়ে জুকলা ঘৰখনি মোৰ
 থিয় হব ঠন ধৰি ।

সঁচাকৈ ।

নাই মোৰ কাঙলাত জেদৰ তাপ্তাৰ
 বগা বগা ফল ভৰা বাট ।
 আহিবৰ পোৱা কিয় ইমান বেজাৰ ?
 আত্মাচান ?—মাতা এটা মাত ।

নাই হেনা ?

নাই হেনা মোৰ 'ওলমানো দয়া
 উদং হিয়াৰ চুক ?
 তোৰ কিম্বদন্তি সই মিঠা হাঁহি থিনি
 জিান আছে মোৰ বুক ।
 হয়নে নহয় চা'চোন এবাৰ
 প্ৰাণৰ তৰপ মেলি ,
 হিয়া আকাশত তোৰ ভাব পথী
 কিমান ফুৰিছে খেলি ।

আচমিত !

তুমি নোপোষা নে মোক চিনি ?
 বাক আছেছেন মমত ভাহানিষ সেই
 প্রমত্ততা চিঠা কণা ?
 এখান পাটীতে জুয়ো পৰি বই
 আছিলোঁ ড'হোতে গথা ।
 মোক কিয়নোঁ নোপোষা চিনি ?

অবিচার ।

মোজা ! কিয় তুমি নিদয় ইমান ?
 চোবাক্কাম প্রাণে মোৰ ভাবত ভাগবি
 কিমান টুকিছে অশ্রু বাগবি বাগবি !
 তথাপিভো তুমি কিয়
 ইমান হই নিদয়
 চাই আছা অভাগাব জুই জলা তথ ?
 সঠিকতে পাইছানে অন্তৰত স্তথ ?
 বোঝা ! কিয় তুমি করুণা ইমান ?

ফাগ ।

মোৰ সখির ঈদিক একেটি কণিকা,
 পৰে যদি পৃথিবীতে আহি,
 মই কোটি জনমৰ যাতনা পাছবি
 ঘাম শুক সাগৰত ভাহি ।

সখি ?

সখি ? বাজারা বাজার চোন সন্ধ্যার নাই,

চ'ন্তে মধু আছে নে কিমান ।

পায়েনে পয়স মোর মুগ্ধ মন পাছি

কুনি সেই মনগোণা গান !

গান যাম মই ।

চে বানচান সখি !

অনিব'নে কথা এটি মোর !

ভিগ্ন মন্দিরত মোর

কিমান গৌটালী সাজি,

বগ্ন বগ্ন ঠাঁ'ত ভরা

প্রীতির ফুলদি সাজি,

শীতল শেতলি পাৰি নাখিছোঁ কিমান,

গাই গ ই ভিগ্ন ভরা কিবা কি'ন গান —

সিথানতে ভাল পোয়া,

সিথানতে ভরি থোয়া, ।—

অবগর পানী চালি

ধুই দিম পদ ফলি,

প্রেমের গামোচা মেলি মু'চ মু'চ মই

মনে মনে মার যায় তাতে বই বই ।

কুনাচোন সখি,

বাথবানে এই কথা মোর ?

আহা ?

মঠ মেলি থাই দিচ্ছি।

হিয়ার ড়য়ার

টিপতে সুমোরা আহি ?

লঠ প্রেম ভরা

মাধুরী পুষার

মাঝি মিচিকিয়া হাঁচি ।

সেইভাবে ।

তাহানবে পরা মঠ হিয়ার চুকত,

বাঁপিছিলেঁ। যিবা এটি সঙ্গীত লুকাই,

কোন শত্বে নো মোর বন্ধু ভাবে আছে,

চুর করি নিলে আজ্ঞা অজ্ঞাটো পাঠ ?

একিণি যিগিনি আছে

ভাবিছেঁ। মনত, পাছে—

ভাল বুলি গাম মঠ ব্রহ্ম ভাঙ ভাঙি

কি জানেঁ। বা তাত তার নপমে পরাগ !

সেইবাবে আজি মহ বিয়াকুল হই

গাঠিছেঁ চখু-লো টুকি আধাফুটা গান ।

সেয়ে ।

সঠিকতে নই

নাহিবিনে বাক

ভাঙা ঘর বুলি মোর ?

থাক কোনেই

মিষ্টা মৃৎখনির

ব'ম ভাবি ভাবি তোৰ ।

চোৰা ভাবি ৭

ছয়ন নহয় সঁচা চোৰাচাম মানি

ভাষ মোৰ জদয়ৰ ধন ।

ভূমি মোহন্যবাব নান দক্ষ হিয়া মেৰ

(এ নদৰে আছে মাৰি মন ।

দেখিমা ৮

হৃদয় গান মোৰ মিচকে কঠোৰ,

যদিও নৌল নধু নহয় পাটো হা—

ভাষকে কমাতে মোক,

মগ্ন কৰি কিনিলাক,

সৰু কয় গান লক্ষ্য মাধুৰী সংগৰ,

ফলান মানিওলায় কলক হগৰ ।

তেনিষ দেখিমা মই,

গানক নিলোল তই

লবি লবি ভাঙি আঙি তোৰ যব এৰি,

মিলন মিলন মোৰ জদয়ত পৰি ।

আজি ।

মোব হৃদয় ফুলনি আজি
কি মধু সাজেবে সাজি
উর্দীছে টাঁহি ।

শাবী শাবী থবে থবে,
মাধুরী উপচি পবে,
চোরাণো' আছি ?

জান' । জান' ।
জান' । মঠ তোমার মানব
বিশ্বভরা সৌন্দর্য্য উপর টিঙত ;
মোব এই ভাড়া জুপবির
অলপে মাধুরী নাই ব্যথিত মনত ।
স্বপ্নত তোমার সাত পাঁকি,
সকলো পিনিকে কাটি ব্যথি,
ভাবি আছা নিজে নিজে মহা ভাগ্যবান ,—
মোব কিছ 'এট জুপবিত,
টাঁহি ভবা আনন্দ পুরীত,
ভবি আছে কাণে কাণে মাথো মহাপ্রাণ ।

দিয়া !

লয় লাসে থমকি থমকি
আছা মোব জীবন-সুধাগী ?
হৃদয়ত সানি দিয়া মোব
বিশ্বভরা প্রেম-প্রীতি বাগী ?

আছে ।

নোমারি স্তম্ভাব নিৰাপদে তুমি

মোৰ প্ৰাণ হেনো কলা ?

ৰাঙা পৰাণৰ অন্তৰাঙ্গী তুমি,

সিৰাষে নিদয় চলা ?

সঁচা যদি সখি চোৱা তেনেহলে

একেটি কটাক্ষ কৰি,

তোমাৰ বিবহ জুটত পৰি প্ৰাণ কেনে

জলি আছে ৰাঙা পৰি ।

স্মৃতি লোপ ।

কিয়নো মিচিনা তুমি মোক ?

তোমাৰ অনন্ত সেই প্ৰেম ভৰি থাকে,

প্ৰেম আচলৰ গাঁথি খুলি

চোবোচোন মনি ?

যদিহে নেদেখি তাত মোক

দেখা মাথো দক্ষ জীৰ্ণ ভাণ্ডাৰ্ছিতা জাকা-

তেহে মোক চিনা নাই বুলি

কব পাৰা গনি ?

ইঙ্গিত

মোৰ হিয়াৰ মাধুৰী থৰে থৰে থই,

সাজিছোঁ জখলা খনি,

মনে মনে তুমি খোজ লই লই

মেলাহি প্ৰবাস খনি ?

প্রশ্ন

মই চিন্তা কলৰ মধুৰতা মানি
 আজিহেঁ শেঁতৈলি খন,
 এধাৰোঁ তোমাৰ আতিথৰ বিষ
 তথাপি নাযায় মন ?

আদেশ

মোৰ মিঠা মিঠা কল লৰা
 কলনিৰ পাবে পাবে,
 বিৰহত পুৰি মৰা
 জগন্ময়ৰ টাঁবে টাঁবে
 দি চোন লগাঠ সেই গান ;—
 প্ৰেমভৰা জগতৰ
 মন্দিৰৰ পূবে পূবে,
 ভাঙা ছিঙা জীৱনৰ
 আশা-ফটা স্তবে স্তবে
 বই য'ক ভৰপূৰ গান ।

 ৩৪

স্মৰণি পুৰাব

মিঠা মিঠা বাতাহৰ
 মূৰে মূৰে উঠি উঠি

যেতিয়াই ঠেও ধরি নাচে তোব গান :-
 ছিয়ার ছঁবাখি
 এটিপতে মেলি মোর
 তাহি আছে প্রেম পুঠী,
 নানা চ'উ তুলি তুলি—অকুল পৰাণ ॥

সঠিকতে !
 সোনাবর মউ-সানা
 চউ ফালি ফালি
 তাহি তাহি আছে তোব সুব :—
 দোপে দোপে বিবহর
 জুই জলি জলি
 পূবে মোর অন্তরপুর ॥

প্রার্থনা ।

নিতে নিতে থিয় হই পদূলি মূবত,
 তো'কে দেখোঁ মাতি মাতি আছোঁ বাট চাই ?
 ধোঁরা ।—এবারনো নালাগে নে আহিব আগক ?
 চোরাচোন দক্ষ মোর হৃদয়-পুরত
 কাতর পৰাণ আছে কেনে হুথ পাই,—
 বাক,—এবারনো নালাগে নে আহিব কাষক ?
 তোমাৰে অতীত স্মৃতি চিন্তা কৰি কৰি।
 কিমান চানেকি লই বচিলোঁ। হৃদয়,—

মনত পবে নে বাক—চোষাচোন ভাবি তুমি ?
 —নহয় আভুযা তুমি লাজুকী লাহরি—
 আঁতবাই একফালে মিছা লাজ ভয়,
 হিয়ার পাষেদি মোর চোষাচোন জুমি জুমি ।

কবিছে আকুল ।

মোর চঞ্চল চখ কি কারণে আজি
 কার ধাবে এনে বিয়াকুল ;
 হৃদয়ব টাঁব স্মতিয়েনো কার—
 বাজাই কবিছে আকুল

উপহার ।

লবি নে লবি নে সখি—
 মোর এই উপহার '
 প্রেমত পমাই তুলি
 পাখিছো কেনেটি হাব !
 চাঁচোন এবার পিন্ধি
 বিশাল বুকত তোব,
 ল বস্ত্র সাজিবব—
 আছে নাই শক্তি মোর ।

নিদিবা নে ?

মোব গানব মাধুরী ভবা
 হিয়াব হিয়াত,
 বাজি আছে দিন ব্যক্তি আদকরা গান,
 এবাবনো নিদিবা নে
 ভোমাব হিয়াত
 মিলি যাব একে লগে এই মিঠা তান ?

সোনকালে আহি সখি ?

মোব হৃদয়ৰ পাৰে পাৰে নপদপ্ কৰি—
 চোৰাচো' বিবহ জুই জলিছে কিমান ;—
 এতিয়াও লাগা নাই হিয়াৰ বুকত
 সোনকালে আহি সখি ! স্মৃতিতোৰা প্ৰাণ !

কোৱা !

তোমাৰ বিবহ জুইতে যদি,
 পুৰি যায় হৃদয়ৰ বগা ফুল কিটি,
 মোব অমুৰাগ সানি সানি
 আসন তোমাক সখি ! কিনো দিম পাতি ?

শেষ প্ৰশ্ন !

সঁচাতে নে মই তোৰ নহওঁ আপোন ?
 কিয় তেনে ব্যক্তি দিম,

তুলি তুলি কল্পনার বেণু,
 দাজিছোঁ শেতেলি মোৰ প্ৰীতি সানি সানি
 কিয় মোৰ শুখোৱা প্ৰেমত ঢালোঁ পানী ?
 বাই কিয় ভাঙা মোৰ বেণু,
 হব খুজোঁ তোতে লীন ?
 এয়েনে অমৃত-ভৰা তোৰ মিঠা মন ?

চোৱাচোন ।

মোৰ এই হৃদয়ত প্ৰেম নাই বুলি
 ভাবা হেনো ? সেইবাবে মুখুজা আহিব ।
 খাইছে বিবহে মোৰ হিয়া খুলি খুলি
 সেইবাবে মোক চাই মুখুজা হাঁহিব ।
 চোৱাচোন বাক তুমি চখু জুৰি মেলি,
 মোৰ এই গানভৰা অণ্ডবৰ ফালে,
 কপোঁ কপোঁ ভৰি প্ৰেমে কেনেদৰে খেলি
 জন্তৰ চাৰিফালে প্ৰেম মাখোঁ ঢালে ।

তেতিয়াহে বুজিবা ।

সঁচাতে গুখান ভাবি যদি মোৰ প্ৰাণ,
 দিন ৰাতি কৰি আছা অহেলা ইমান,
 চাবা তেনেহলে বাক, —
 কাকুতি নকৰোঁ আক,

বাসনার বাধ ছিড়ি

হৃদয়ৰ পাৰ তাকি

বোঝাম প্রেমৰ সোঁত এনেদৰে মই,

অনন্ত তোমাৰ বিশ্ব মুছকঁছ গাই,

ধূলা মাটি হই

ডুকিতো যাবই,—

উপৰঞ্চি চুব যাই তোমাৰো পৰাণ,

তেতিয়া বুজিবা মোৰ প্রেমনো কিমান ।

সঁচা নে ?

তুমি হেনো সৌন্দৰ্য্যৰ অসীম ভৰাল,

মই হেনো কুকণ তেনেট

তাতেহে নোপোৰা মোক প্রাণ চালি তাল,

মোৰ ফালে নোচোৰা নিচেই

—•—

মিছা ! মিছা !

মিছাতে মাৰছো মোৰ ভাঙা বেণু বাই,

মিছাতে ভাগবে প্রাণ গান গাই গাই,—

প্রাণতে নাৰাজে যদি ভোৰ,

হিন্না-জালি ভাঙা গান মোৰ,

কিয় মই গাই গাই হওঁ বিয়াকুল,

মিছাতে বিচাৰো কিয় তৃপ্তিৰ কুল ?

—•—

ক'চোন !

যদি মোৰ বিবহৰ ভাঙা গান কিটি,—
সঁচাতে নালাগে তোৰ ভাল,
ক'চোন কিহলে তোৰ পুৰিব তৃপ্তি,—
কি পালে নো পাবি তই ভাল ?

—০—

শিখা'চোন ?

জানোঁ মই মোৰ এই কঠুৰা গানত—
নিচেই নপমে তোৰ মন ।
শিখা'চোন তোৰ বাক মউ-মিঠা গান—
পাৰোঁ নে পমাও তোৰ মন ।

—০—

দে'চোন !

মোৰ গানে তিলমানো নোৱাৰে পমান
কলেই হব নে বাক তই ?
দে' চোন ছবাব মেলি হৃদয়ৰ তোৰ—
পৰ নে নপৰ যুগ্ম হই ।

—০—

আহচোন !

শ্ৰেষ্ঠ গান ভৰা এই হিয়াৰ ফুলনি
মাথোন বসেই ভৰা,
চুই চা'হিচোন হয় নে নহয়
নামি সৰগৰ পৰা ?

—০—

থাক তেনেহলে ।

মোর গানব সোৱাদ এৰাবনো তই
চুপি নাযাবি নে বাক ?
থাক তেনেহলে তোৰে গান শুনি
নামাতো দনাই আক ।

ক'চোন ?

ৰাতি পুৱাবৰে পৰা বিচাৰি বিচাৰি
পৰিলোঁহি ছভাগ নিশাত,
নুঠ যদি জ্বলি তই মোৰ সমুখত
কোনে মোক দেখুৱাব বাট ।

লুঠে কিয় !

পুৱাৰ বাগিনী ধৰি ধৰি,
ম'ঘো দেখোঁ গালো কত গান !
কিয় মোৰ জীৱনত ভৰি—
লুঠে তোৰ মনমেই তান ?

নাজানোঁ ।

নাজানোঁ তোমাৰ মিঠা মুখখান
কিহুত পুমাই তুলিছা,—
তাৰ প্রলোভনে কাতৰ কৰিব
আকুলতা সানি দিছা ।

মালাগে একো ।

তোব বাঙা প্রেম-সানা মুখ খনি চাই
 যদিহে মরিব পারোঁ,
 স্নেহ লাগে বুলি চিঞঁবি চিঞঁবি,
 নকমাওঁ স্নেহ কাবো ।

—•—

তেহে !

গাব বাঙা বাঙা ভবা ভবা সবস স্নেহর,
 মউ-সানা মিঠা গুঠ দুটি,
 দি চোন জগত-জয়ী প্রেমোদি বোলাই
 তেহে ঘাব প্রাণ মোর ফুটি

—•—

তেহে বুজি পাৰা ।

মাধু গুথান হৃদয় চেপি চেপি চালে
 তেহে বুজি পাৰা তুমি,
 মধুর স্নিগ্ধ সবস প্রেমর—
 কেনেনো বসাল তুমি ।

—•—

চোন্নাচোন বাক ?

হবনে নহব চোন্নাচোন বাক,
 এবার হিম্মাত বহি,—
 পবে নে নপবে ফুলায় প্রেমর
 পরিমল থহি থহি ।

—•—

এবার মাথোঙ্গ ।

এক দুই তিনি চারিকৈ

গণি গণি অসুহীন দিন,

পৰি আছোঁ দেখোঁ বুলি তোমাকে মাথোন ৷

কিন্তু তুমি নিরুদয় হই

এনেদৰে ভাবা মোক ভিন ?

এবার আপোন বুলি দেখা দিয়াচোন ।

মোবো ।

উষাৰ আঁচল

কঁপাই কঁপাই

বিণিকি বিণিকি বাজিছে গান—

লাভি প্রেম বল

কেনে প্রীতি পাই

হাঁহি নাচি উঠে মোবো পৰাণ ।

দেখা পাওঁ ।

আকাশৰ নীল-ফাকেদি সবুজি

পৰে যদি মোৰ দেখা,

দেখা পাওঁ মাথোঁ স্মিঠা হাঁহি ভৰা

তোমাৰে সুখৰ বেধা ।

তোকে আঁকো ।

নীল সাগরব সেই

সুশীতল হাঁরা

আছি যদি পবে মোর হিয়ার বৃকত,

ভাষে বঙ সানি সানি

মিঠা কল্লনাভ—

তোকে আঁকো ভাবি ভাবি প্রাণের সুখত

কি পাবা !

মোর ছাঙি জ্বহি মোরা

জুপুরিত আহি,

কি ধন লভিবা তুমি ?

কিনো সুখ পাবা

হৃদয়ত আহি

জিয়ার্গি সবগ ছুমি ?

তাতে হে ।

প্রাণ হৃদয় কুলর

আজেনি দেখিছা

বগা বগা বাট ঘিটি,

সেই বাট ধরি

আছিলে তে যতি

পবে তোব তিথিপিতি ।

লুকাই থাকিবা তাতে তুমি ।

মোর ভাঙা ঘর—

কি জানোবা কোনোজনে দেখা পাব বুলি

আছিব মুখুজা হেনো তুমি ?

নাহা মনোহর !

আছে কেনে জন্মের পাতি কিটি ফুল

লুকাই থাকিবা তাতে তুমি ।

মোর আছে ।

মোর হিয়ার মাজত একেখনি মাত্র

নিবমল ঠাই আছে ।

আহা, আহা সখি ! বহা সোনকাল,

জুই পবি যাব পাছে ।

কিনো আছে মোর ?

আছেনো কি ধন কি দিম তোমাক,

ভাঙা-হিয়া মাজ সাব ।

তাকে লই তুমি হরষিত হই—

কবা ই সাগর পার ।

এই জ্বলিলে ।

ইমানতো মাতি মাতি নাপালে । যেতিয়া

ধাকা তেনেহলে তুমি তোমাবে মুখত,

তোমাবো মুখর ঘর ছাই হই যাব—

বিবহর জুই কুবা জ্বলিলে । বুকত ।

দেচোন সখি !

মোৰ ভাঙা জুপুৰিৰ বুকত ভৰাই
 দিচোন সখি,
 জুৰীগত পুৰি যোৱা
 তোৰ সেই বিশ্বজয়ী গান ;—
 মোৰ ভাঙি পৰি থকা হৃদয় জোৰাই,
 থাকিম বধি,
 ভৰি থকা ভালপোৱা
 একে খনি বগা বগা প্ৰাণ ॥

হুঠে কয় ।

তোমাৰ জগতৰ পাৰে পাৰে—
 তোমাৰে গীতৰ স্বৰ
 মূহ মন্দ বেগ ধৰি
 হালি, জালি নাচিছে কিমান ॥
 মোৰ হৃদয়ৰ টাৰে টাৰে
 সেই গান স্মৃধুৰ
 লাজ ভয় কাতি কৰি
 হুঠে কিয় পমাই পৰাণ ?

কত পাব বল ?

ভোৰ মহা বিবহ দানবে চেপি চেপি মোৰ
 লুপ্ত যদি হিয়াৰ তল—

মোৰ ভাব-লতা ফলে ফলে জাতিয়াই হই
কত পাব বাঢ়ি যোৱা বল ?

—o—

বাজিছে বুকত ।
হাঁহিছে জোনাই নীল আকাশত
বুকৰ কাঁচলি খুলি,
মোৰ বিবহৰ বেগ বাজিছে বুকত
আহা, আহা, সখি ! বুলি ।

—————

তেহে জোৰা খাব ।

আব্ৰ বিকুল
হৃদপিতিৰ কুল
বিচাৰি বিচাৰি মন ।
চুমুনিয়া লই
ভাঙা বীণা বই
ফুৰিলেঁ। কিমানখন ।
তথাপিতো কিয়,
অলপো নিদিয়,
ককনাৰ কণা তোৰ !
পৰিলেহে তোৰ
প্ৰেমৰ পোহৰ
জোৰা খাব বীণা মোৰ ।

—————

হয় নে ক

স্বন্দরী !

জানোঁ মই তোৰ মন,

বুজোঁ তোৰ হিয়া খন ;—

গোটাই অসীম সুৰি,

ধৰে ধৰে সুৰি সুৰি,

মহল হেপাহ দূৰ,

নপৰিল আলা জুৰ ;—

সেয়ে মোৰ সক হিয়া

কৰি একো নাইকিয়া,

হেঁচি, চেপি, খুছি, হানি

বহু দূৰলৈ টানি

কৰি কঁপ, বস, পান,

গাইছ অথব গান ।

হেৰা ।

হেৰা মোৰ মনহাবিনী !

জীৱন মৰণ খাবিনী !

মোৰ হিয়া, প্ৰাণ, মন,

কত কিনো আনি

একে লগে সানি,

বোলাইছোঁ বোল কণ ।

বীণা ।

দিয়া নাথ ! আঁক দিয়া, তাকে মাত্র লই
 হুথতে থাকিম জ্বলি অনন্ত জীবন ।

মোর শক্তি* ।

পৰ্ব্বততকৈও ওপ মোর এই বুক,
 সাগরতকৈও দ হৃদয়ের চুক—
 বিবহর দগ্ধ শিখা যিমানে জ্বালাবা,
 সিমানে কাষত মোর পবাঙ্গন হুয়া ।
 অসীম বিয়াপি যদি জ্বলোৱা বিবহ—,
 তথাপিতো মোর নাথ ! নমবিব গহ ।
 অনৌমকো তুলি লম বিণীর্ণ মূৰ্ত্ত,
 তেতিয়া তোমাব গঁপ পাবিব ফলত ।
 তোমাত কৰিও যদি বিবহ গভীৰ,
 হিয়াই সামৰি লই বব মহা থিৰ ।

নিদয় নহবা ।

দাঁচাতে যদিহে সখি জ্বাল খুজিছা,
 মোর এই জীর্ণ হিয়াখনি
 জ্বলাই বিবহ জুই
 নানা আয়োজন কৰি দপ্ দপটেক—
 জুঁমি যে তাহানি বৰ পেপাহত দিছা
 অতুণ্ডিব বিশাল ফুলনি

হিয়াৰ বুকত কই
তাক কিস্তি হুপুৰিবা নিবদয় হই ।

দিয়াচোন ?

মধুৰ বসাল ভাবৰ শৰাই,
মেলি দিয়া, দিওঁ হৃদয় ভৰাই ?
তেতিয়াকে মোৰ ঠন্ ধৰি হিয়া,
তুলিব বিবহ কৰি নাটকিয়া ।

তেহে হম পাৰ ।

তামাৰ বিবহৰ মতা জুহু কুবা

ডনমণ্ড তেজোৱা জাহাৰ.

প্ৰাৰ দিয়া কণিজাব অণু পৰমাণু ।

মোৰ হৃদয়ৰ বুকৈ একে ফুৰা,—

বুক ফাটী ভাবনা পোহ

জুচি য'ক উজলাই মিলনৰ ভাৰ ।

তাতেহে পলাত নাথ ! তৃপ্তিভিত্তি/মাৰ,

তেহে যদি মই নাথ ! হব পাৰোঁ পাৰ ।

কিয় কৰা অবিচাৰ ?

ক্ষুদ্ৰ পৰাণক মোৰ বধিবৰ হেতু,

লাগে নে লগাব না । বিবহ কেতু ?

এরার দিলেই পাচ;
 পবিত্র মৃত্যুর সাঁচ,—
 পুৰি যোৱা হৃদয়ত যুগমীয়াটক—
 অবিচাৰ কৰা কিয় নিবদয় হই ?

লোৱা সখি !

মই ভাব উৰালত খুন্দি খুন্দি
 কৰিছোঁ কলিজা চূৰ্ণ,
 ভাঙা হিয়া মোৰ বেদনা দি বাটি
 কৰিছোঁ বিবহ পূৰ্ণ।
 লোৱা, লোৱা, সখি ! স্মৃতি পাম মই
 তোমাৰো বাঢ়িব যশ,
 মহা বেদনাৰ কণিকা ধিনিৰো
 সমূলি মনক লখ্।

তথাপিতো কিয় ?

ইমান খুজিলোঁ মই
 তোমাঃ প্রেমত
 পমি যোৱা এটা মাত্ৰ মিঠা পৰিমল।
 তথাপি নিদয় হই
 তোমাৰ ভেমত
 জ্বলি যোৱা হাঁহ হাঁহ কৰি কত জ্বল।

হব জিত ।

কবেও জীবন কান্দি কান্দি মই

তোব স্নিগ্ধ স্তম্ভুর

ভাবিব তলত পবি

গাই আছোঁ আকুল মদীত ।

কিয়নো তথাপি মনোহর তুই

নকব বেদনা দূৰ,

একেটি কটাক্ষ কবি ?

তাতেহে পৰাগ হব জিত ।

সে'য়ে কবে বিয়াকুল মোক ।

হিয়াৰ গাথনি এটি এটিকে

নিমাতে নিজমে মেলি মেলি মই,

চালোঁ কত দিন—

কিজানোবা নাই তাত তোমাৰ স্মরণ ;

নিছাতে মৰিছোঁ ভাবি তো'ক ।

অণুই অণুই কিন্তু তাত তাৰ

লবস মধুৰ মাধুবী তোমাৰ—

বহুঘাই চিন,

সৰাজিছে সৌন্দৰ্য্যৰ অনন্ত জীবন ;—

সে য়ে ববে বিয়াকুল মোক ।

লোৱা ।

হৃদয়ৰ ভাব খিনি যিমান মধুৰ,

জীৱনৰ কথা খিনি যিমান গধুৰ,

সপিলোঁ তোমাক—লোৱা ।

নপলায় তাতো যদি তুৰ্ণপতি তোমাৰ,

তেনেহেগে আন ধন নাই মোৰ আৰ ;

কি কম তোমাক ! যোৱা ।

হেপাহ ।

জীৱন ফুলনি মই

বিচাৰি গচাৰি

পাইছোঁ মাথোন,

প্ৰেমতেই পনি মোৱা এটি পৰিমল

মোঁচনী মুখত তই

হাঁহি এটি মাৰি

বাক, আহচোন ?

বহুনাহ দিওঁ তোৰ গাল নিপুতল ।

তাত তোৰ শতপুণে বাঢ়িব মাধুৰী ;

চাই চাই ম'য়ো বম বিবহত পুৰি ।

নোৱাৰা আহিব কিয় ?

সন্ধিয়াৰ ৰাঙা গালখনি,

সানি সানি প্ৰেম-পৰিমল,

তুলি যদি মাধুরী চবাই,
 দিন বাতি চুমি চুমি পাৰিছা হাঁহিব ।
 তেনেহলে মোৰো হিয়া ধনি
 প্রীতি ঢাল কৰি সুবিমল,
 প্রান ভৰা প্রেমদি ভবাই—
 কিয় তুমি মনে মনে নোৱাৰা আহিব ?

মোৰো হিয়া যায় লৰি ।
 দক্ষিণা সাদৰী লাহে লাহেকৈ
 জগতৰ মন মতলীয়া কৰি,
 লুকাণে তোমাৰ বুকৰ আঁৰত ।
 বিবৰন বোজা বোকোছাত লই
 প্রেম ভাহ ঘোৱা বাট ধৰি ধৰি,
 গাঁৱ যায় হিয়া কিবা আবেগত ।

এটুপিও নাই ।
 মছত কান্দিছোঁ মই,
 নোৱাৰোঁ কান্দিব আক ।
 লবল সদয় হই
 এবাৰ আহোঁ' বাক ?
 দেখা পাবি নাই আক
 হিয়াৰ মাজত মোৰ,
 এটুপিও অশ্রুতল—
 বিবৰত মৰা তোৰ ।

বহি আছে। তাকে চাই ।

সঁচাতে যদিহে তই হৃথুজ্ঞ আহিব

জ্বলন্ত মন শ্লিষক,

হেব মোৰ মাদবী সোণাই !

গাথি গাথি আছে কেনে তাকেই বান্ধিব

চখু-লোৰ মালাধাৰি লই—

বহি বহি তাকে চাই চাই ।

সেই বাটে আহা তুমি !

মোৰ জনয়ত তুমি আহিবব বাবে

পোষা নাই যদি সখি ! নিৰাপন্ন বাট,

শাবী শাবী ভাবময় বাথিছো কুহুম

খোজ লই লই তুমি আহা তাৰ ছাঁত ?

এবাব মাথোন ।

সদায় নালাগে মোৰ

বহি বব সমুখত,

এবাব মাচখান চুমি

য়োষা আহি আঁতৰত ?

তাতেহে তোমাৰ সখি !

পাবব হেপাহ কুব,

তোমাৰ কপত মোৰ

.ভবিব জনয় পূব ।

তাকে খুজিছোঁ। তোক ।

একেবারেই মনমোহা

মুখখনি তোক

নালাগে দেখাব মোক ।

সানি দি হাঁহিটি মাত্র

হৃদয়ত মোব ?

তাকে খুজিছোঁ তোক ।

তাকে মাত্র দিয়া ।

সানি সানি বিশ্ব-ভবা মাধুরী মধুর,

তুলিছা যে বহনাই মুখনি তোমার,

তাক মই চাই লব মুখজেঁ। তোমাত ;—

দগধ হৃদয় মোব পকে বুলি জ্বু,

বব বিয়াকুল হই খুজিছোঁ তোমার,

মিলনত পবি মোহা মাত্র এটা মাত্র ।

দেখোনা ?

সখি !

সঠিকতে পোহা যদি পাই—

দেখাব নালাগে তোমার মুখ

মোহন-মাধুরী থিনি ।

শাক,

পিন্ধি লাজ ভেম-ভবা সাজ
লয় লাসে মোৰ চাপাহি ওচৰ,
চাওঁ মাত্ৰ হাঁহি ধিনি ?

বৰ স্মৃথ পাম ।

নোৱাৰা আগত যদি ওলাই পৰিব,
লাজে চেপি ধৰিছে বুকত ;
একেটি মিচিকি মাৰি জানোৱা জাননী
বৰ স্মৃথ পাম অন্তৰত ।

কিয় আছা চাই হাঁহি !

মোৰেই নোহোৱা যদি তুমি,
হেৰা ! মোৰ জীৱন-তোষিনী সোধপাহি ?
কিয় তেন্তে আঁতৰব পৰা
দিন ৰাতি মোৰফালে চাই আছা হাঁহি ?

অলপমান ।

গোটাই মুখনি তোৰ নালাগে দেখাব ;
গোটাই মাধুৰী ধিনি নালাগে ফুলাব !
তেনেই পোকৰ কৰি নালাগে আহিব,
তেনেই খগল তুলি নালাগে হাঁহিব ।

সেইবাবে হোৱা নাই বিয়াকুল মই,
সেইবাবে মৰা নাট চাটকুটি কৈ ।

লাজৰ ওৰণি লই মোহিনী মুখত,
প্ৰেমৰ মেখলা পিঙ্কি স্তৰদি বুকত,
ভেমৰ আঁৰৰ পথা মিচিকনি মাৰি,
বহি পৰা ৰূপখিনি সামৰি সামৰি,
আধা ফুটা সুৰে তুমি মিলনৰ গান,
গোৱা যদি, তাতে মোৰ পমিব পৰাণ ।

কলোঁ আজি খুলি ।

মই ডাঙীয়া বুলি—

নাজানোঁ মাতিব তোকে,
সেইবাবে তই হেনো লুখুজ আহিব ?
বিবহত পুৰি মোক,
সেইবাবে চাই চাই খুজিছ ইহিবি ?

চাবি তেনেহলে,—

তোকে পলে পলে,

টানি আনি বিবহৰ বুকত সন্মাই,
বান্ধি থম প্ৰাণ-ভৰা গান কিটি গাই ।

মই আজি কলোঁ তোকে খুলি ।

আহা বন্ধু ?

সখি ! কান্দি কান্দি দিন বাতি মই
 সবজিলেঁ। মহাসিদ্ধ ;—
 তোমাৰ ফুলনি ভাহি যাব পাছে—
 তুলি লোৱা আহি বন্ধু ?

মনে মনে ।

যেতিয়া প্রাণত মোৰ
 ভাব-ফুল ফুলি ফুলি জাতিস্বাৰ হই,
 পমি যাব আপোন মাধুৰী চাই চাই
 তেতিয়া তইও তোৰ—
 মনে মনে লাহে ধীৰে হাঁহি থিনি লই,
 সোমাবিহি মিলনৰ মহা গীত গাই^৪
 কোনেও নাপাব দেখা ;—
 মিলনৰ মহা ৰেখা,
 বহি যাব মনে মনে ছয়োৰো হিয়াত,
 তেতিয়া পৰিব মোৰ বিবহৰ শাত ।

নিশ্চয় পাবা ।

ভালে ভালে আহা তুমি,
 তিন্নাগি সবগ ভূমি,
 নহলে নিশ্চয় পাবা প্রাণ-বাটি বেদনা ।

কোমল আজলি হিম্ন
 পুৰি ছাই কৰি দিয়া,
 তোমাতে লগাই দিম জলি থাকা যাতনা ।

মোৰ দেশ ভাল ।
 তুমি হেনো মহাবানী
 বহি আছা বিশ্বৰ মূৰত ।
 মই হেনো ক্ষুদ্র প্রাণী
 পৰি আছোঁ মহা নৰকত !
 তাতেহে কৰিছা মোক অহেলা ইমান ;
 তাতেহে সুশুন্য মোৰ প্রাণভৰা গান ?
 থাকা তেনেহলে বাক,
 লই তুমি তোমাৰে গৌৰৱ,—
 সুখজোঁ তোমাত আক
 বিশ্বজয়ী নন্দন সৌৰভ ।
 তোমাৰ দেশতকৈ মোৰ দেশ ভাল,
 ইয়াতে কাটাম হাঁহি হাঁহি চিৰকাল ।

নামাৰ্তোঁ জুনাই ।
 ইমানতো ভই,
 সুখজ আহিব ।
 ইমানতো চাই

জুখুজ হাঁহিব,
 থাক তেনেহলে তই ।
 নামাঠোঁ হুনাই
 নাম ধৰি গোক,
 জুখুজোঁ, নালাগে
 দয়া খিনি মোক ;—
 বাহি পুৰি বজোঁ মই ।

- ভাবিছ হবলা ?

ভাবিছা হবলা তুমি !
 তোমাৰ অমৰ ভূমি
 বহুত দাত ;—
 নোৱাৰে কোনেও তাক মাৰ ।
 তাকৈও আচ্ছ মোৰ,
 মহাপুৰী সুখকৰ,
 অস্তৰ পুৰত ,—
 তুমিও নোৱাৰা তাক পাব ।

— — —
 বাজালোঁ ।

বাজালোঁ বিবহ শব্দ আজি,
 দিলোঁ তাত প্ৰীতি হুব বাজি ।
 উঠিব শব্দ তাত হমান ডাঙৰ,
 আকাশৰ বুক ভাঙি দব মহা লৰ ।

ভব দি বহিবা তুমি ঢালি প্রাণ মন,
কোবত বাগবি যেন নপবে আসন ।

ধৰিম তোক ।

বল, বীৰ্য্য হীন মই,
নোবাবোঁ আনিব তোক টানি,
সেইবাবে আছ হেনো এনে গঁপ কৰি ?
মই কিন্তু তোতকৈ
বলবান—লবিচোন মানি—
নহলে নিশ্চয় তোৰ গঁপ যাব মৰি ;
আছে এনে ফান্দ মোৰ
তাক যদি পাতি থওঁ মই,
কলিজা কুমটি বান্ধি ডোলব মূৰত ;—
বিশ্বময় ফুল তোৰ
ফুৰোঁতে ফুৰোঁতে স্তুতি তই
বান্ধ খাই পৰি ৰবি ফান্দৰ মাজত ।

তত্ লবিচোন ।

মই মহা নিৰাশ্রয় দৰিদ্ৰ দুৰ্বল,
পৰি আছোঁ তোৰ এই
পান ছিৰি এৰি গিয়া আঁহাৰ পুৰীত,
তাতেহে কৰিছ মোক অহেলা ইমান ?

তই মহা ভাগ্যবান স্তম্ভৰ সন্মল,

ভোগ কৰি আছ তট

অনন্ত সম্পদগানে অমৰ পুৰীত,

তাতেহে বাঢ়িছে তোৰ গৰব ইমান ?

সামৰিবি তোক তেনেহলে তই,

বান্ধিলে বুকত মহা অঙ্গ মঠ ;—

তাৰে মই বিজোহ জ্বলাই,

তোৰ সেই ছুৰ্গ চাই চাই,

এৰিম বগেৰে,

বিচিন্ন ছলেৰে,

তেতিয়া গৰব তোৰ তই যাব ছাই,

মই বেচি হম তোক অন্তৰত পাই ।

ঘোষণা কৰিলে বগ ।

বিশ্বনাথ । অহঙ্কাৰ ইমানে তোমাৰ ?

তোমাৰ গোৰবখনি ইমানেই চাব ?

ভাঙি ভাঙি হিয়া মোৰ সোধাই দিয়াতো,

মাতি মাতি প্ৰাণ মোৰ কাতৰ কৰাতো,

ভাবি মোক মহা নীচ বুলি,

নিদিয়া ঢাকনিখান তুলি ।

তোমাৰ লগত আঞ্জি মই

মহাৰণ কৰিলো ঘোষণা ;—

থাক যদি বল, বীৰ্য্য লই

তেনেহলে হই হৰ্ষমণা,

আহা আশুৰাই ? ,

দিম দেখুৱাই—

তোমাতকৈ মোৰ বীৰ্য্য কিমান তেজাল,
তোমাকে আশুৰি আছে বেড়ি চাৰিকাল ।

—•—

প্ৰভু হম তোৰ মই ।

কেতিয়াবা জীৱনৰ

আৰে আৰে খোজ লই

‘মনে মনে আহা যোৱা কৰোঁতে কৰোঁতে
কি জানোঁবা কেতিয়াবা দেখি পাওঁ তোক—

সেইবাবে সাঁথৰব

ইমান হাঙাৰ লই

বিবহত বুৰি মই থাকোঁতে থাকোঁতে,

সমুখত বান্ধি কাণা কৰি দিছ মোক ।

—মহা অস্ত্ৰখনি মোৰ,

দিছ যে লগত,

পৰা নাই জানোঁ তোৰ

আজিও মনত ?

তাৰে মই কাটি কাটি সকলো বন্ধন,

ধৰি তোক হম তোৰ প্ৰভু মহাজন ।

—•—

মোক কিয় চঞ্চল ভাবিছ ?

তেনেই চঞ্চল বুলি মোক .

অবহেলা যদিহে করিছ,
 লাভ করিবর হেতু তোকে
 যদিহে স্থিরতা সর্বাঙ্গিছ ।
 তইও চঞ্চল দেখোঁ হই,
 বৃকত কল্পনা ভার লই,
 জগতত বিচित्रতা
 সবজি ফুৰিছ,
 তেনেহলে কিয় মোক
 চঞ্চল ভাবিছ ?

দাহত মৰিবা !
 তোমার সম্পদ মই নকরোঁ হেপাহ,
 তোমার ঐশ্বৰ্য্য দেখি জ্বলা নাই দাহ
 মোর এই রাজ্য খন,
 গাথি গাথি ভাব ধন,
 ইমান ধুনীয়া কৰি বাথিছোঁ সাজাই.
 দাহত মৰিবা তুমি তাকে চাই চাই ।

নাপাঙ বেজাব
 দিয় বা নিদিয় দেখা
 মোর সমুখত,
 নাপাঙ বেজাব বেথা
 অলপো মাত্র

কিন্তু মোর এটা কথা——

—চখ-লো'র জ্বৰ গণা

গান কিটি টকবাই

দিম নতাহত ।

মন পাতি ববি তই,—

—এই এৰি দিলেঁ মই—

পোনে পোনে তোৰ ঘাই

পবিত্ৰ বাল্যত ।

তাত্তে যদি স্মৃতি,

নাশ হুদয়ত,

অলপো বেজাৰ নাঠ

বিবধী মনত ।

—•—

নোৱাৰ কিয় ?

আকাশৰ বগা বগা বুকু বুকু ফুৰি,

পাৰিছ যে লেখি যান কবিতাৰ শাৰী,

সেই বাট ধৰি লয় লাসে আহি উৰি,

হিয়াত নিদ্রিয় কিয় তোৰ চাব মাৰি ?

তাতেহে জাণিম তোৰ কিমান মৰম,

তাতেহে আনন্দ ম'য়ো লাভিম পৰম !

পরি ববি মিলনত ।

বল বীৰ্য্য হীন মই,

মহা বলধৰ তই,—

অমৰ অনন্ত তোৰ ভৰিৰ তলত,

তাতেহে ইমান তোৰ গৰব মনত ।

ফুকতে যেতিয়া মই,

অনন্তক উকুয়াই,

লই গই থম তোৰ চখুৰ আঁৰত,

চপ্ কৰি পৰি ববি মোৰ অণ্ডৰত ।

চাই ববি তই ।

অনন্ত হাতত লই,

পুখত বিতত হই,

মোক নিৰাশ্রয় দেখি,—

বিশ্বকাব্য লেখি লেখি;—

‘ঈহি আছ মোৰ ফালে চাই !

লাথ বাব মৰি মৰি,

অনন্তৰ টেটু ধৰি,

আনিম যেতিয়া টানি,—

উৰাম বিজ্ঞম বাণী,

নিৰাশ্রয় হই ববি চাই ।

কি গৰব কৰ তই ?

কি গৰব কৰ তই ?

তোৰে দেখোঁ তৃপ্তি মই ?

যিখান পাতিছ তই ধেমালিৰ ফুলনি,

যদিহে লুতুলোঁ তাত প্রাণভৰা বিননি,—

কেনেদৰে তই,

মুগ্ধ হই হই

শুনি শুনি মোৰ গান পমি গই গই,

শীতল কৰিব পাৰ বিবহৰ জুই ?

—০—

ইবাৰ দেখিম ।

ইবাৰ দেখিম

অনন্ত আসন তোৰ কিমান প্রবল—

ইবাৰ বুজিম

দীন, হীন, ক্ষুদ্র মই কিমান দুৰ্বল ।

বিবহৰ সোঁত ভৰা

চখুৰ চুকৰ পৰা

ধাৰাসাৰে অশ্রুজল দিম বাগবাই,

দিন বাতি লক্ষ্য কৰি তোকে চাই চাই ।

সি যদি অনন্ত তোৰ নোৱাৰে উটাব,

সি যদি আসন তোৰ নোৱাৰে ডুবাৰ,

তেতিয়াহে বুজি পাম তোৰ প্রবলতা,

তেতিয়াহে দেখি পাম মোৰ দুৰ্বলতা ।

— — —

মই মহাৰাজা হম ।

ইমান মাতাতো তই নাহিলি যেতিয়া,

থাক তেনেহলে তই

তোৰে স্মৃথ খাটি ;—

হিয়াও জগাই তোৰ বিবহ বলিয়া,

ডোৱা পুৰা হই মই

থাকেঁ। দুখ পাই ।

কেতিয়াবা পাম ম'য়ো এনে মণা খেন,—

তোতকৈও বেচি হই

* বম গপ কৰি,

তই মোৰ গপ দেখি, আধা নৰা যেন

হই, চাটিছুটকৈ

ৰবি পুৰি মৰি ।

তেতিয়াহে তোৰ দশা চাই চাহ মই

মুখ টিপি হাঁহি হাঁহি

মতলীয়া হম ।

অনন্ত আনন্দ তোৰ মই কাঢ়ি লই

প্ৰাণ খুলি হাঁহি হাঁহি

মহাৰাজা হম ।

কাৰ ওচৰত ?

ওচৰতে নাই যদি তই—

কিয় তেনেহলে সেই

জীৱনৰ প্ৰথমতে

মোৰ অন্তৰত,

হাঁহি থিনি সানি তোৰ দিছিলি মুখৰ ?

হিম্মত বেথাৰ দাগ লই

নিলাজ নিধক হই

কই কই কোন সতে—

কাৰ ওচৰত,

নিচুকাওঁ জুই-জলা পোৰণি দুখৰ ?

—•—

নিচেই কঠুৰা চিত ।

ভাবি চিন্তি চাই তই

ক'চোন সঠিক বাক হেৰ প্ৰাণনাথ !

পৰে নে মনত,

দয়াবান হই—

বেথাৰেই বোজা লই,

চেপা থাই পৰি ৰব কৰি প্ৰাণপাত,

আহা সময়ত

দিছিলি নে কই ?

মনতে নপৰে যদি তোৰ,

তেনেহলে আহি কিয় মোৰ,

কান্দি কান্দি হাৰে ছালে লাগা প্ৰাণ খনি,

সাদৰি নকৰ জিত ?

এয়ে নে কি তোৰ প্ৰাণেশ্বৰ,

মহা কল স্তায় বিচাৰৰ ?

তোকেই কয় নে সখি ! কৰণাৰ খনি ?

—নিচেই কৰুৱা চিত ।

এনেই দুৰ্বল ।

তোকে ভাবি ৰাতি দিন,

তোতে মাত্ৰ হই লীন,

ধাকুৰি ধাকুৰি থাকোঁতে থাকোঁতে মই

এনেই পৰাণ মোৰ দুৰ্বল ইমান :—

তাতে আক দেখি তোৰ,

অবিচাৰ ফালে মোৰ,

সিও আছে পৰি মৰি প্ৰাণহীন হই ।

এয়ে নে কি তোক ভালপোৱা প্ৰতিদান ?

নাহিবা পুনৰ ।

যদিহে পৰিছা হই ইমান কঠিন,

পাৰিছা মুচিব যদি স্বৰ্গৰ চিন,—

নিমাতে সোমাই মোৰ অন্তৰ পুৰত,

বিৰাট চৰণ থই প্ৰাণৰ মূৰত,

ডেও দি দি ফুৰি ফুৰি,

আটাই জগত ঘূৰি,

তোমার ফুলনি চাই হেপাই পলাই,
নাহিবা পুনৰ আক বিষহ জলাই ।

নাজানিলেঁ। হায় !

ছলতে ভুলাই,
দিলি পঠিয়াই,
মনমোহা কথা কই ;
ম'য়ে হাঁহি হাঁহি
পৃথিবীত আহি,
পৰিলেঁ। মুগ্ধ হই ।
নাজানিলেঁ। হায় !
তোৰ ই হৃদয়,
ইমান বিহেবে ভৰা ;—
দশা দেখি মোৰ
প্রাণ খুলি তোৰ
হাঁহি আছ তাৰ পৰা ।

প্রতিফল পারি ।

কি জানোঁবা মই গই,
তোৰ স্তম্ভ কাটি লই,
সীমাহীন স্তম্ভৰ গবাকী হই পৰি,
স্মারি ধরি তোক খেদি দিওঁ বাজ কবি ;

অবিচার ইমামেই তোৰ,—

হুৱাব জাপাই বলিবৰ,

মনে মনে ভোগ কৰি আছ মহাফল ;—

নিশ্চয় ইয়াৰ তই পাবি প্ৰতিফল ।

বহ'চোন দিওঁ জ্বালি ।

বহ'চোন তই বাক,

কাকুতি নকল্পে আৰু—

বিবহৰ জুইকুৰা জগত বিয়াপি,

জ্বালি দিওঁ অশ্রুৰ আহুতি জাপি জাপি ।

তেতিয়াহে ক'ত তই,

নিৰাপদ হই বই,

আওহেলা কৰি মোক থাকিবি সুখত,

বিক্ৰপেৰে হাঁহি হাঁহি মোহিনী মুখত ।

ক'চোন ?

তই মোক অবহেলা কৰি—

জীৱনৰ অঁবে অঁবে ফুৰিবি পলাই,

মই তোৰ বিবহত পৰি,

মৰি বম যাতনাৰ হেঁচা চেপা থাই ।

মই বম ভাবি ভাবি তোৰ—

কি জানোঁ বা কেতিয়াবা পাওঁ বুলি দেখা,

তই দেখি নিৰাশ্ৰয় মোক

হানি দিবি স্বদয়ত কিবহু বেথা ।

অই তোক পাছে পাছে খেদি

বাঙ্কি থোরা হাঙাৰত জঁট লাগি পৰি,

মোৰ হিয়া প্রাণৰ মাজেদি

বেথাৰে অগনি শিখা বম গঢ়ি গঢ়ি ।

তই মোক তথাপিতো ভাই !

দৰতে মুখনি দেখুৱাই,

জীৰ্ণ প্রাণ বিয়াকুল কৰিব নেবিবি ;—

ইয়াতে নে সার্থকতা তোৰ ?—

ইয়াতে নে মহানন্দ মোৰ ?—

ক'চোন কেতিয়া তই প্রেম দান দিা ! ?

সাঙ হয় তোৰ ?

কলনাৰ ছাঁয়াই ছাঁয়াই

মহাপুৰী চাই চাই

ফুৰোঁতে ফুৰোঁতে

নালাগে আমনি—

এবাৰ প্রাণত মোৰ আহি

থিয় দিলে হাঁহি হাঁহি

সাঙ হই যায় তোৰ

কৰুণাৰ খনি ?

বহি ববি হৃদয়ত মোৰ ।

অনন্ত হাতত লই

ভাৰিছ মনত তই

নাই তাত তিলমানো বিপদৰ ভয় ;—

তাতেহে নিদগ্ন হই

ভাবৰ কাষেদি চাই

মোৰ দশা দেখি হাঁহি আছ নিবদয় !

প্ৰেম, প্ৰীতি, শৰ মাৰি

ভকতি অগনি জ্বালি

অনিম্ন যেতিয়া কাঢ়ি অনন্তক তোৰ ;—

আহি হেৰ হিতকাৰী !

কৰি মোক প্ৰেমশালী—

বহি ববি হাঁহি হাহি হৃদয়ত মোৰ ।

এ'য়ে নে ধৰম তোৰ ?

এ'য়ে যদি আছিল মনত,

এ'য়ে যদি ভাব অন্তৰত,

মিঠা মাধুৰীৰ বঙ সানি তোৰ হৃদয়ত,

তুলিছ আগত কিয় বিবহৰ মহাগড় ?

তই তো পাৰিলি হয়

কই দিব মোক,—

নমৰিব দিন বাতি

ভাবি ভাবি তোৰ ।

এ'য়ে নে ধবস তো'ব ?

এ'য়ে নে আনন্দ মো'ব ?

মই বেচি ।

ডাঙৰ ভাগটো আছে মো'ব অন্তৰত ।

নিচেই সৰুটি আছে তোমা'ৰ হাতত ।

মো'ব স'তে প্ৰতিদ্বন্দী

কেনেদৰে হ'ব ?

মোতকৈও বেচি বুলি

কেনেদৰে ক'ব ?

ইয়াতে বুজিছোঁ তুমি মহা অহংকাৰী,

সেইবাবে চোৱা নাই মো'ৰ ফালে ফিৰি ।

তই মই ।

অনন্ত গাছত উঠি

ঠানি ধৰি

বাগাই বাগাই,

নিশ্চিন্তে ফুৰিছ তই

বঙ কৰি

সুখা ফল খাই ।

মই অগ্ৰ টুকি টুকি

জীৱনৰ

সুখ হক্কাই,
 ভাঙি ছিঙি আছে। পৰি
 বিবহৰ
 হাম খোঁচ খাই ।

ক'চোন ?

চখুত কাপোৰ বান্ধি
 দিছিলি যে মোক পঠিয়াই
 দুৰণিৰ মনমোহা সৌন্দৰ্য পুৰীত,
 এতিয়া মৰিছোঁ কান্দি,
 আগে আগে বাট দেখুৱাই
 নে'ন কিয় তোৰ সেই অমৰ পুৰীত ?

কিয় ?

তই অনন্ত আবাদ কৰি,
 বঙেৰে ফুৰিব কই,
 পাৰিছ যে প্ৰেমময় কুসুমৰ ধাপ,
 আছে বনহীন হিয়া পৰি
 সুমাই যাতনা জুই,
 তাত কিয় আহি তই সূৰুৱ গোলাপ ?

নিদিলা কিয় ?

চাৰিকালে কাণা কৰি
 শব্দহীন আলোহীন আন্ধাৰৰ মাজেদি,

ছলেবে হাতভ ধরি,

দিছিলি যে পঠিয়াই আকাশের ফাঁকে দি ;—

তেতিয়া কিমনো তই

তোব মন্দিরত যাব বাটের সন্ধান

হিয়াব কাণত কই

মিদিদি করুয়া ? দিলি বিবহর দান ।

কিয় সানি দিছ ?

অবহেলা যদি মোক ইমানে করিছ—

কিয় তেনেহলে তই

বিচিত্র-তুলিকা লই

অনন্ত মাধুরী থিনি মোত সানি দিছ ?

চোরা হি !

অনন্তর প্রাণ ভরা বিচিত্র মাধুরী,

চোরাহি উঠিছে কেনে অন্তরত ভরি ?

অলপ পলম হলে,

মিলনত পমি গ'লে,

অলপো নাপাখা তার চিন্ চাব্ তুমি,

সোনকালে চোরা আহি হৃদয়ত জুমি ?

বীণা ।

কত সাধিবি ?

কত সাধিঁ বুলি তই আছ মন কবি ?
 অনন্তর ঠাকে ঠাকে,
 খোজ দি দি লয় লাসে,
 আগুয়াম বুক তুলি,
 গাথি কিটি খুলি খুলি ;—
 পলাব নোন্নাবি তই,
 লাজত বিমোঢ় হই,
 কবিবি অভয় ভিক্ষা ;—
 মিলনৰ মহা দীক্ষা
 বই যাব তোৰ মোৰ হৃদয়ত পৰি,
 ক'ত সাধিঁ বুলি তই আছ মন কবি ?

দেখি পাবা ।

বগা বগা আকাশৰ,
 হাঁহি ভৰা ফাঁকেদি,
 মিঠা মিঠা স্বাতাহৰ
 নামি আহা ঠাঁকেদি,
 আহাচোন নামি তুমি ?
 দেখা পাবা কাৰ ছবি,
 হিরা-ভৰা গাল গাই
 সদায় বুকত লই

কত গুণ হুণ পাই
বহি আছে ছুনি ছুনি ।

মনে মনে আহা !

মনে মনে আহা নানি,
হে মোর অন্তরবাসী !

হৃদয়র বুকে বুকে চিখা বাট ধরি,
নহলে হৃদয় মোর,
যাতনাত হলে পূর,
কেনেদবে উমলিবা তাত বড় করি ?

আহ সেই বাট ধরি !

অগুই অগুই হৃদয়র মোর,
সহস্র সহস্র অনন্তর ভোর,
আহা ফোরা করি থাকা,
মহা বাট পৰি আছে ।
পাৰে পাৰে ফুলি আছে প্রীতি ফুল,
ভৰি আছে তাত আলোক অতুল
কল্পনাত ফুলি বাখা,
আহ সেই বাট ধরি ?

আহা ! আহা, সখি !

হাজাৰ জনম বাগৰি বাগৰি,

অনন্তৰ বুক ফালি চুব কৰি,

আনিছোঁ মাধুৰী বুটলি বুটলি,

উপচাই ৰাখি দিছোঁ হিমা তলি,

আহা, আহা, সখি এই সময়ত ?

বৰ সুখ পাবা তোমাৰ মনত :—

নহলে বিবহ ভূতে মাৰিঁ ধৰি,

আটাই খিনিকে নিব চুব কৰি ।

নাহিবি নে সখী !

চা'চোন স্মৰী ! হৃদয়ত মোৰ

কেনে মহোৎসব পাতিছোঁ,

ঘৰে ঘৰে ফুৰি জগতৰ তোৰ

সকলোকে মাতি আনিছোঁ ।

নাহিবি নে লই হাতৰ মুঠিত

আশীৰ্বাদ ভৰা হাঁহিটি !

নকৰিবি নে বিয়াকুল মোক

বজুৰাই মহা বাহীটি ?

তোবে ইচ্ছা পূর্ণ হ'ক ।

তোব সুলনিব আকাশ ভরাই,
 জাহি যোরা বাতাস পড়াই,
 বাজি আছে দিন যান্ত্রি
 বিবহর বলিয়া নেগুয়া
 তাতে হুখে হাঁহি নাচি

যোব হৃদয় চাকান চাটাই,
 জাহি যোরা ছিদ্র চাট চাট
 দিয় কিয় গাধি গাধি ?
 তোব নো প্রকৃত কেনেকুয়া ?
 --বাক, তোবে ইচ্ছা পূর্ণ হ'ক ।

খুজিছ হবলা চাব ।

বিবহ জুইত পুরি পুরি মোক
 জালা কালা কবি
 খুজিছ হবলা পরোক্ষা কবিব
 সোণ নৈপিতল মই ।
 সুনচোন কণ্ঠ প্রাণ খুলি তোকে,
 বেদনাত পবি
 থাকোতেও,—তোকে হাব গাধি দিব
 আছে ঠিক সোণ হই ।

এগারনো তোৰ—

মহা সাগৰৰ অপাৰ প্যৰত

আহা যোৱা কৰি থাকোতে থাকোতে,

প্ৰাণৰ কণিকা তাৰ আকাশত

চিটাই চিটাই দিওঁতে দিওঁতে

মোৰ বুক-ভাঙা এট বিবহৰ গান

এব'ৰো তোমাৰ কাণত সোমাই,

মাই নে পমোৱা তোমাৰ পৰাণ ?

মিছাতে নে আছে বেথা বেণু বাই ?

—

সেইবাবে হোনো !

মই মহা বেণাৰ মাওত

দিন ৰাতি কান্দিছো দুখত ;—

সেইবাবে মোক তই,

ভাবৰ আঁহত বই,

দি আছ বিবহ ঢালি,

ফাপি ছিৰি হিয়া-জালি ।

—হাঁহ নিৰদয়,

নকৰিব ভয়—

ময়ো নিৰদয় হই,

চখু-লোৰে বান্ধি লই,

গিমাণে সবল হ'ক

বেথাৰ মাজেদি তোক,

বল দি নি টানি টানি,
চোচোবি চোচোব আনি,
বাৰি থম জদগত,
পমি ববি মিলনত ।

বহা আহি মনে মনে ।
আটোল বিটোল কবি ব নিহো ছন্দ,
বিবহৰ খন্দা খাট ভাঙি গাঁ বুলি ;—
বহা আতি মনে মনে হেথা প্রেমময় ।
কণ্ড মোৰ কথা ধিনি কাণে কাণে পুনি ।

কবা কিয় ভেন ?
নাহিবা নাহিবা কুনি
কবা কিয় ভেন ?
মই হাবাব ধুি চুম
বুঢ়ি ম প্রেম ।
জুমি সমূল কেঁচো নহ
মিলনৰ সুখ,
আছা হবষিত হই
চাহ মোৰ মুখ ।
মই বিবহৰ থোঁচ খাট
সুখ লাভ কৰ,

বীণা ।

বেথাবেই বীণা গাই

আছে সুখ বসি ।

ভিক্ষা ।

যোব

মনমৰা আকাৰত

বুৰি থাকি হিম্মত বুকত,

পৰিমৰা বিবহত

জুই কুৰা জলোৰা শুখত ।

নাহিলেও তেহে ঃনি

মোৰ এহ তাঁও যোৰা প্ৰাণ,

অন্ত বেদনা চুমি,

গাই বব মিলনৰ গান ।

—•—

দিয়া সখি !

দিয়া দিয়া দিয়া সখি !

বিবহৰ জুহু জলা দাৰাদাৰ সৌভ,

প্ৰাণতৰা অগ্নিশিখা

সবজক প্ৰেম লই মনে মনে মোহত ।

জালা-কাল জগতৰ

বুকত জলক তাৰ উলাহ জ্বলত ;—

আছে মোৰ সজীৱ

জ্বৰ কৈটি মাব য'ক লিখাৰ মুগ্ধ ।

কোৱাচোন !

বিবহ নোপোৱা জ্ঞান—

কোৱাচোন আপপাল !

মই কিন্তু দিন ৰাতি,

বিবহত কান্দ কাতি,

পৰি বন হাঁহি হাঁহি,

চাই বৰা হু ম আহি।

তথাপি নাগাতেঁ।

তোমাৰ বিবহৰ খুন্দা খাট

এটিপতে চুঁ হই যাম,

তোমাৰ বেদনাৰ হেঁচা পাই

আনন্দৰ মহাগান গাম।

তথাপি তোমাক মই

জ্বলন্ত নানাতো আহিব,

তথাপি তোমাক চাচ.

প্ৰাণ খুলি মুখুজোঁ হাঁহি।

আছে ঠাই ।

ভাবিছা হবলা ভূমি

হেৰা মোৰ শক্তি ভূমি !

মোৰ ক্ষুদ্ৰ জ্বলন্ত

বন্ধৰে তোমাৰ পদ-

বীণা।

সেইভাবে কুণ্ডলা আহিব ?

যোক চাই কুণ্ডলা হাঁহিব ?

জানোঁ মই ভাল দবে

সহস্র তোমাৰ দবে,

অনন্তৰ মতান্তৰ,

আকোৱাণি ধাবব,

ঠাই আছে মোৰ হৃদয়ত ;

কিয় তেনে ভাবা অধৰত ?

বিপুল উৎসব আজি মোৰ ।

নকৰিবা ইমাম গবন—

আজি মোৰ বিপুল উৎসব !

তোমাৰ মাধুৰ্য্য হীন,

অতি ক্ষুদ্ৰ, হীন, দীন,

জুপুৰিত বাঁহ মই

সকলো কোঁচাট গই,

লক্ষ লক্ষ অনন্তৰ,

সবজিহোঁ গতি গঢ় ;—

তোমাক পাহৰি বই,

তাকেই হিয়াত লুচ,

আনন্দত হাঁহি গাই,

বৰ মোৰ বীণা বাঁহ ।

আচিবি তেতিয়া ।

মোৰ এই বিবহ—

অগনিত ধৰি,

দিলেও অনন্ত তাৰ

ছাই মাটি কৰি,

তথাপি বিবহ নাব

সিগ তজ্জত,

লক্ষ্য কৰি হোৱা নাব

জানি বৈশত ।

তেতিয়া নেদেখি তই

আন একো গতি,

লবি আচি হই ববি

ছায়ব পতি ।

—•—

আহা বেথা চুমি চুমি !

আকাশৰ আলো ভবা ফুলৰ বেগুত,

আলোকৰ হাঁচি ভবা বেথাৰ বেগুত,

বুৰ মাৰি মাৰি তুমি,

আহা বেথা চুমি চুমি ?

মাথবাৰ জাতি মোৰা হিয়া খনি মোৰ,

পৰি আছে হই বৰ আনন্দ বিমোহ ।

—•—

বীণা ।

যদি ।

আহিব খুজিছা যদি তুমি,

ভিয়াগি তোমার শাস্ত ভূমি,

মনে মনে সারে সারে আঁহা বাট লই ?

থোজে থোজে মিলনর সুর গাথি থই ।

মোর বিবহত কান্দি মরা হিয়া,

বলিয়ালি করি নাইকিয়া,

গান ভরা অশ্রু টুপি আনন্দেবে বই,

পরি আছে ভবপুর ব'বসীয়া হই ।

নহলে, তোমার ভরি

মত্তলীয়া বেগ ধরি,

চলাই বাথিলে মোর চিরার সুরত,

মার যাব হাঁহি থিনি বেথার সুরত ।

নহলে যাব পুরা ।

ধরা ধরা ধরা সখি ।

নোমারো বাথিব মই—

তোমার হৃদয় পুৰি—

যাব আজি ছাই হই ।

যি তেজেনি আলি দিছা

বিবহত জুই কুবা,

তোমার ফুলনি আজি,

সম্মুখে যাব পুরা ।

লাহে লাহে দিয়া ।

লাহে লাহে দিয়া সখি !

বিবহ লগাই—

কোনোঁড়ে নেদেখাটেক

থাকি মোক চাই ।

তেহে আজি ঠ'ঘোবো গানড,

স্তব্ধ হই থাকিব জগত ।

তেহে আজি আলো ভবা

তোমার বাহীত,

তেহে আজি ঠোখা ভবা

মোম ই ভাহিত—

লক্ষ লক্ষ অনন্ত

উঠিব সাগর হই ।

— — —

পাতিবা সখি !

পাতিবা পাতিবা সখি !

তোমার অনন্ত

প্রেমভবা বিবাহ আসল

অনন্ত জীবন ব'খ,

বেখার বসন্ত,

এই এবি দিলে। অক্ষয় ।

আছে তার চৌরে চৌরে .

হাঁকিব মোবত .

অনন্দত পামি পানী ছোয়া ;—
 তোমাব সঙ্গীতব চেয়ে (চয়ে
 মিলন গোবর
 উপচি পবিব—এই লোৱা ।

বাজিব ধৰিছে ।
 মোৰ গ ন এনেদৰে
 বাজিব ধৰিছে,
 মোৰ হিয়া এনেদৰে
 বসত ভৰিছে
 তোমাব অনন্ত প্ৰাণ
 বাবহো যাবই,
 চাৰি ফালে মগনৰ
 মগ্না ববই—
 ইয়াৰ বুকতে আৰু
 তোমাব মন্দিৰ,
 সমুগি স্নমাই বব
 আনন্দত থিব ।

দিয়া সখি ! দিয়া ।

অনন্ত জীৱন মই অশ্রু টুকি টুকি
 পাকি আছো জবাবৰ ছিঙি যোৱা কোঁচ ;—

তথাপি তো দিন বাতি বিবচর সোঁত,
 ধবাসাবে ঢাল আছে বেথার পাটোদি।
 দিয়া সখি ! দিয়া আক আছে নো কিমান,
 অনন্ত অঞ্জাল ভবি বেথার কুহুম।

তেহে ।

নো'র মহাগান ভবা
 বসব নিজবা,
 নামিব ধবিছে আজি
 হৃদয়ব পবা।
 অন্তহীন অভিনব
 বোঁচ পাতিলেও তোব,
 নো'বিব / পাচাই লব
 সঙ্গা'র সোঁত মোব।
 অন্তব দিলেহে পা'ত
 পা'বিবা ধবিব—
 তেহে আজি ছ'য়ো হিয়া
 বসত ভবিব।

লাহে লাহে ।

লাহে লাহে দিবা সখি।
 তোমাব ভবিব ভব,

বিবহত পমি.খাকা—

এই হৃদয়ত মোর ।

ভাঙিলে কিহত উঠি

হেপাহ পলাই ছুমি,

বেথা ভবা আলোকব

থাকিবা বাগিনী চুমি ?

তেহে জ্বলি বব ।

বিবহে পিহি পেলোতা

হৃদয়ব বেগু মোর,

আহচোন সানি দিও

মোহিনী মুখত তোব !

তেহে মোর ফুলনিত

আলোকব সোঁত বব,—

বিবহব জুই কুবা

দিন স্নাত্তি জ্বলি বব ।

ববি চাই ।

নাহ যদি নাহিবি,

আহ যদি আহিব ।

চাহ যদি চাহি,

গ্হাব যদি গাবি ।

বহ যদি বহিবি,
 হাঁহ যদি হাঁহিবি,
 থর যদি থবি,
 লর যদি লবি,
 নাই একো বেথা ;—
 ভাবি তোৰ কণা,
 আছোঁ মোৰ বীণা বাই,
 প্ৰাণ পাতি আছ চাই ।

বিবহৰ বুকেদি ।

সখি ! তুমি বাকি থোৱা
 যুগ্মীয়া বাটৰ মূৰত
 মাতি আছা দিন ৰাতি বাহীটি বাজাই—
 মই তথাপিহে নাই যোৱা—
 ভৰ দি দি তোমাৰ স্মৰত,
 সেইবাবে আছা হেনো বৰ দুখ পাই ?
 —মই নিজে বাট কাটি
 টানি টানি আনিম্ তোমাক
 লৰকাই বেথাভৰা কাটাৰ মাজেদি ।
 হ'মোৰো ঢাকনি ফাটি
 উকৰাই অন্ধকাৰ জাক
 জলিব মিলন আলো বিবহৰ বুকেদি ।

মইতো নাযাওঁ ।

মইতো নাযাওঁ তোমাৰ মাতত,
মইতো নপমোঁ তোমাৰ গানত ।

মোৰে এই বেথা ভৰা,
জগত আকুল কৰা,
গানৰ স্ৰবত তোমাক পমাম,
মহা মিলনৰ হৃদুভি বাজাম ।

বুজিবি তেতিয়া ।

দিন বাতি “মই ময়”
তোমাৰ হাঁহিত,
সকলো পৰিছে লয়
তোমাৰ বাহীত ।
মই হলে কেতিয়াও
যুদ্ধ হোৱা নাই,
নিজতে বিমোঢ় হই
আছোঁ গীত গাই ।

মোৰ সঙ্গিতে তোমাক বান্ধি
আনিব যেতিয়া,
সঁচা মিছা হাঁহি কান্দি
বুজিবা তেতিয়া ।

মইতো কদাপি ।

মইতো কদাপি সখি !

তোমাৰ কাৰণে,

অশ্রু টুকি থাকা নাই

কান্দি মনে মনে !

মোৰ বাবে দেখো ভুমিয়ে অতুল ;

হই আছা বৰ আকুল বিকুল ;—

মোবেই বিবছে ডাঙি

তোমাবে পৰাণ,

ছিদ্দাৰ মাজেদি মোৰ

ৰোৱা-ছে গান ।

অন্তৰত জ্বলি বাথিম ।

সখি ।

মাতি মাতি বৰ মোৰ

লাগিছে ভাগৰ !

অশ্রু টুকি টুকি মট

সাজিছে সাগৰ ।

মুখজো কদাপি আক

কৰ । তোমাৰ,

বিবহৰ গড় গাঁথ

জাপালো-দুবাৰ ।

বিবহত এনে দবে
 জলিঁয়ে থাকিম
 হিম্মত তোমর মুখ
 জলায়ে রাখিম ।

পরি বম হবযত ।

বিবহ বহন সানি,
 ছুই-জগা বেথা টানি,
 ভোব প্রীমুখর ছবি,
 দীপ্ত যেন লক্ষ ববি,
 দিন বাতি হৃদয়ত,
 আঁকি বম উলাহত ।
 নালাগে মিলন মোক,
 নিদিষ্ট বেজার তোক ।
 বিবহব অনলত
 পরি বম হবযত ।

তথাপি দিহানোঁ কিয় ?

মোর ভাঙা হৃদয়র সকলো ধূলাত
 তোমারে জেউতি দেখোঁ নিঃশ নিমাত,
 জলি আছে দিন বাতি,
 ফুল-ভরা বুক পাতি,

বীনা ।

পবে পবে যুলি ঘোবে প্রেমব পোহব
তথাপি দিছানো কিয় জুই বিবহব ?

জলি বব জুই কুবা ।

জগন্ত জলিব ছাই মাটি তব,
আজ্ঞাবে আলোক জীণ কবি লব,
তথাপিতো মোর হমুনিয়া বব,
বিবহব জুই কুবা জলি বব ।

এই সময়তে আহা !

নাই কারো মাত বোল
নিমাত জগন্ত জালি,

এই সুযোগতে তুমি
দিয়াছি হৃদয় রাজি ।

অলপ পাছত আক
সজাগি উঠিলে স্বর,
চঞ্চলতা নাশি আহি
ভবাব অন্তবপুর ।

কিয় তেনেহলে ?

আহিববে নাই যদি মন
কিয় তেনেহলে প্রাণধন ।

বাণী ।

হৃদয় আকুল কবি বাঁজাটছা বাঁহী ?
মিলন নোঁপায় যদি ভাল।

কিয় তেনেহলে বিশ্বপাল !

বেথা ফালি ঢালি দিছা আলো ভবা হাঁহি

তেনেহলে কিয় দিছা ?

মোকে দেখো লই ভূমি

অনন্ত অমৃত ভূমি

সবজি ফুঁবিছা ?

তেনেহলে কিয় মোত,

বিবহ বেথার সোঁত

ঢালি ঢালি দিছা ?

হয় নে কি ?

ইমান বাজালোঁ মই

বিবহৰ বীণা-থনি,

তথাপি তোমাৰ নাথ !

নপমিল গিয়াথনি ।

হৃদয়ত নাই নে কি

হৃদয় তোমাৰ ?

শিলে দ বাকুছা নে কি,

অস্তব পাৰ ?

দিবানে দিবানে সখি ।

মোর ভাঙি ভাঙি ঘোঁরা সন্ধ্যাত জোবাই,
দিবা নে দিবা নে সখ ! অস্তর ভরাই ?
মোর হিয়া ফালি ঘোঁরা বেথাত বলাই,
দিবা নে জগত ভরা মিলন চলাই ?
মোর অশ্রু আলো কবা গেমব কিবব,
দিবা নে দিবা নে সখি ! উপচাই মন ?

মোর রাজ আলি ।

গান ভবা রাজ-আলি,
পরি আছে হিয়া ফালি ।
আহা যদি সেই বাটে,
মোর গান ভবা মাতে,
পমাব তোমার প্রাণ,
পাম মই মহা দান ।
আহা সখি ! সোনকালে ?
সুখ পান তেনেহলে ।

নচুবাম তোক ।

মোর স্ববর মূবত ড়

। পাম তোক ।

তেতিয়াহে প্রাণ ঢালি

হান পানি মোক ।

ভেতিরাহে তোষ এই
 বিবহৰ হান,
 ঘুচি ঘুচি গাখি দিবি
 মিলনৰ তান ।

কিদবে মো ভৰাণ্ড জীৱন ?

মোৰ হিয়া ডাঙা বেণুৰ কাষে দি,
 মোৰ পুৰি যোৱা প্ৰাণৰ বুকু দি,
 কণ পাতি পাতি মই
 নিমাত নিজম হই,
 সখি ! শুনি আছোঁ তোৰেই সজীত,
 কিয় নে'দ দেখা পোহৰাই চিত্ত ?
 বিবহৰ হুমুনিয়া টানি
 মোৰ কান্দি থাকা হিয়াৰ ৰাগিনী,—
 বহি আছে বুক পাতি,
 অশ্রু টুকি তোকে মাতি,
 সখি ! তথাপিতো তোৰ হাঁহিৰ,
 চাই এটা মোৰ বাঁহীৰ,
 অৱৰ বুকত উঠি,
 দিয়া নাই গান গাখি ;—
 কিদবে নো পাওঁ লাভি কণ ?
 কিদবে নো ভৰাণ্ড জীৱন ?

এয়ে মোৰ মুখ শান্তি জনম-যুগীয়া ।

নালাগে মুখুজো মই একো ধন তোমাৰ,

নিবহ বেধাবে পাৰ উপচোৱা হিয়াৰ ।

থাকা তুমি নিজে লই আলোভৰা হাঁহিটি,

মইৰম আন্ধাৰত বজুৱাই বাঁচীটি ।

থাকা তুমি প্ৰেমভৰা ভোগ লই শুখেৰে,

মইৰম অশ্রু টুকি বিবহৰ শুখেৰে ।

ই থি'ন ভলেই হম তোমাৰ কৈ সুখীয়া,

এ'য়ে তব শান্তি মোৰ জনম-যুগীয়া ।

বাজোৱা বাজোৱা ।

বাজোৱা বাজোৱা বীণা বিবহৰ সুবেদি,

কুই জলা বেধা ব'ক পৰাণৰ পুৰেদি ।

উপচক অশ্রু টুপি বিজুলীৰ সোঁতেৰে,

বাজক হিয়াৰ টাৰ আলোকৰ গীতেৰে ।

চাই আছা মোৰ মুখ ।

তোমাৰ অসীম সিক্ত বুকত বুৰাই

চাই আছা মোৰ ডথ ।

আদি-অন্ত-হীন প্ৰেম দাপোৱত ।

চাই আছা মোৰ মুখ ।

জুলিবি জুলিবি ।

জুলিবি জুলিবি মোর বিবহব জুই কবা,

তাৰ সেই মহাঘৰ সমূখে ছাই কবা ।

তেহে যদি হব পাব তাৰে স'তে একজন,

তেহে যদি পাব পাব হিমা ভবা এটা মন ।

অন্ত ।

শুদ্ধি পত্র ।

পৃ; ৭	শাবীত	"মোবে"ব	ঠাইত—"মোব" ।
" ১০	"	"মোব"ব	" —মোব ।
" ১৪	"	"কবে"ব	" —কবে ।
" ৯	"	"মোবা"ব	" —মোবা ।
" ২২	"	"বাধিবানে"ব	" —বাধিবানে ।
" ১২	"	"কবি"ব	" —কবি ।
" ১৯	"	"মিলনে মিলন"ব	" —মিলনে নিমিল ।